

slovenija

transplant

Slovenija-transplant

Zavod RS za presaditve organov in tkiv
Institute for Transplantation of Organs and Tissues of the Republic of Slovenia
Zaloška 7, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

T +386 1 300 68 60

F +386 1 300 68 66

W www.slovenija-transplant.si

DB/VAT SI-53164563, **TRR/BA** 01100-6030927794

Ljubljana, 7. 5. 2020

Obvestilo št. 7:

COVID-19 IN DONORSKA IN TRANSPLANTACIJSKA DEJAVNOST – SPROŠČANJE OMEJITEV

Izredne razmere zaradi epidemije bolezni covid-19 se v Sloveniji in večini evropskih držav počasi umirjajo. Ker je pomembno, da zdravljenje s presaditvijo omogočamo bolnikom, ki ga potrebujejo, da se čakalni sezname dodatno ne podaljšujejo, in da ne povzročamo nepotrebnih izgub pridobljenih ali ponujenih organov iz Eurotransplanta, smo ob ustreznih preventivnih ukrepih začeli sproščati v času epidemije zaustavljene aktivnosti. V nadaljevanju izdajamo posodobljena navodila za delovanje donorskega in transplantacijskega programa. Navodila so usklajena med zavodom Slovenija-transplant in Centrom za transplantacije v UKC.

Temeljno vodilo za vse nadaljnje postopke je posamično presojanje primerov glede na:

- 1. Oceno nujnosti presaditve.**
- 2. Oceno potenciala pri prejemniku za učinkovito zdravljenje po presaditvi.**
- 3. Kadrovske in prostorske razpoložljivost (za transplantacijo in postoperativno oskrbo).**

Aktivni so vsi programi presajanja čvrstih organov od živih in umrlih darovalcev, tudi sočasna presaditev ledvice in trebušne slinavke. Več omejitev ostaja pri elektivnih posegih transplantacij ledvic (umrlih darovalcev). Omejitve se nanašajo predvsem na bolnike z večjim tveganjem za slab izid v primeru okužbe z novim koronavirusom (starejši od 60 let, pridružene bolezni).

Natančnejša navodila za varno izvajanje donorske in transplantacijske dejavnosti so sledeča:

1. Test PCR RNA za virus SARS-CoV-2 je obvezen del postopkov pri oceni darovalca.
2. Pozitiven test je absolutna kontraindikacija – v tem primeru se postopke za darovanje in transplantacijo zaustavi.
3. Darovalci, ki so bili v stiku z okuženo osebo v zadnjih 21. dneh, in kažejo (so kazali) klinične znake okužbe, ne morejo biti darovalci.
4. Vsako ponudbo organa iz Eurotransplanta je treba skrbno preučiti in se v skladu z obstoječimi kriteriji kakovosti in ocene primera odločiti za sprejem ali zavrnitev ponudbe.
5. Ocena pacientov: vsakega pacienta se oceni posamično. Priporočamo, da se ob sprejemu bolnika v bolnišnico preventivno opravi test na SARS-CoV-2. Prav tako je treba preveriti morebitne stike z okuženimi osebami v zadnjih 21. dneh in klinične znake, ki bi kazali na okužbo.

6. V primeru presaditve tkiv še niso povsem pojasnjeni mehanizmi prenosa okužbe virusa SARS-CoV-2. Pri presajanju roženic je ocena tveganja za prenos okužbe nizka. Testi se opravijo preventivno. V primeru pozitivnega testa, se tkiva ne shranjuje za kasnejše zdravljenje.
7. Ovire v mednarodnem transportu ostajajo, redne letalske linije žal še ne delujejo. Za prevoz ekip in organov je zagotovljen izreden letalski in cestni prevoz.
8. Pred odhodom kirurške ekipe na odvoz v tujino se pozanimajte glede protokolov za vstop v donorsko bolnišnico (npr. ponekod je vstop dovoljen le v popolni zaščitni opremi). Oprema je na voljo na Slovenija-transplantu.
9. V primeru nepotrjenega testa, a večjega tveganja za prenos okužbe novega koronavirusa z darovalca na prejemnika, je treba prejemnika obvestiti in jasno pojasniti možnosti okužbe. Prejemnik mora podati soglasje za operativni poseg, ki se zabeleži v medicinsko dokumentacijo.

Kontaktne osebe za posvetovanje

Donorski program: Andrej Gadžijev, dr. med., andrej.gadzijev@slovenija-transplant.si, 041-813-717

Transplantacijski program: doc. dr. Ivan Knežević, ivan.knezevic@kclj.si, 041-676-050

STOPENJSKA TABELA: omejitve so sproščene, vsi začasno ustavljeni koraki so aktivni (označeni z zeleno)

V skladu s trenutno ugodno epidemiološko sliko sproščamo vse preventivno zaustavljene korake. Z upoštevanjem zgoraj navedenih navodil so programi aktivni do nadaljnjega preklica. Pri programu presajanja ledvic ostaja omejitev pri bolnikih z višjim tveganjem v primeru obolenja covid-19, to so predvsem starejši od 60 let.

1. korak	Elektivnimi posegi od živih darovalcev so aktivni	Donorski program od umrlih darovalcev je aktiven
2. korak	Odvzem, sprejem ponudb in presaditve trebušne slinavke so aktivne	Donorski program od umrlih darovalcev je aktiven
3. korak	Ponudbe se sprejema in izvaja presaditve ledvic od umrlih darovalcev glede na oceno posamičnega primera. <ol style="list-style-type: none"> 4. Prejemniki: mlajši od 60 let, ki so klinično ocenjeni kot dobri kandidati za presaditev (nimajo pomembnih spremljajočih bolezni, ki predstavljajo veliko tveganje za zaplete ob in po presaditvi) in so na čakalnem seznamu > 1 leto ali na nadomestnem dializnem zdravljenju > 3 leta; 5. Vsi, ki imajo manj možnosti dobiti ustrezen organ (mlajši, fenotip HLA, krvna skupina ali protitelesa proti antigenom HLA). 	Donorski program od umrlih darovalcev je aktiven
4. korak	Ohrani se odvzem, sprejem ponudb in presaditev vitalnih organov glede na stanje na čakalnem seznamu, in sicer: - Jetra: visok MELD score in kratko	Donorski program od umrlih darovalcev je aktiven

	<p>predvideno preživetje brez presaditve.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Srce: vse urgentne presaditve in neurgentni pacienti, ki imajo manj možnost dobiti ustrezen organ. - Pljuča: vse urgentne operacije in LAS nad 40. - Ledvica: visoko senzibilizirani bolniki in je organ na razpolago ali pa bolniki s težavnim žilnim pristopom. 	
5. korak	Ohrani se sprejem ponudb in presaditev vitalnih organov za bolnike v nujnem stanju za ohranitev življenja (srce, jetra, pljuča)	Donorski program od umrlih darovalcev je aktiven
6. korak	Prekinitev programa od umrlih darovalcev	Donorski program od umrlih darovalcev je prekinjen

DODATEK: Zelo spodbudni statistični podatki v času epidemije

Od izbruha epidemije bolezni covid-19 v Sloveniji nismo zaustavili donorske in transplantacijske dejavnosti. Kljub negotovim kriznim razmeram in številnim logističnim omejitvam tudi sodelovanja z Eurotransplantom nismo prekinjali. Z ustreznimi prilagoditvami, prizadevnostjo vseh vključenih, sprejetimi strokovnimi ukrepi in redno komunikacijo smo zagotovili varno delovanje nacionalnega programa. S tem se uvrščamo med redke evropske države, ki so uspele ohraniti aktivne programe. Vsem sodelujočim se zahvaljujemo za predano delo in dobre rezultate v tem kriznem obdobju!

1. Donorski program

Zadovoljno ugotavljamo, da je marca in aprila donorska dejavnost ostala na primerljivi ravni z lanskoletnimi rezultati. Beležimo sicer povišano stopnjo odklonitev svojcev za darovanje in preliminarna kvalitativna analiza nakazuje, da so bile 3 odklonitve v marcu posredno povezane z epidemijo covid-19 (slabši pogoji za neposredno komunikacijo med svojci in zdravstvenim osebjem; nedostopnost svojcev do bližnjih v sklepnih fazi življenja; občutek neustrezne obravnavane zaradi osredotočenosti zdravstvenega osebja na covid-19). Pri nobenem umrlemu darovalcu se ni potrdil pozitiven test na novi koronavirus.

Tabela 1: Število umrlih darovalcev v obdobju januar – april; primerjava med 2019 in 2020 (podatki za leto 2020 so označeni krepko)

2019 / 2020	Primerni darovalci	Medicinske kontraindik.	Odklonitve svojcev	Aktivni darovalci	Dejanski darovalci
Januar	4 / 4	/ 1	1 / 2	3 / 1	2 / 1
Februar	3 / 6		/ 2	3 / 4	3 / 4
Marec	5 / 8	2 / 2	/ 3	3 / 3	1 / 3
April	12 / 10	/ 1	5 / 3	7 / 6	7 / 6
Skupaj	24 / 28	2 / 4	6 / 10	16 / 14	13 / 14

2. Prejemniški program

Marca je bilo izvedenih nekaj manj transplantacij, a predvsem zaradi začasnih preventivnih ukrepov, zaustavljenih aktivnosti, pomanjkanja prostorskih in kadrovskih kapacitet. V času najstrožjih omejitev in krizni razmer, sta bili uspešno izpeljali dve nujni transplantaciji. Že aprila se je situacija korenito izboljšala. Spodbudno je, da je bilo opravljenih 9 presaditev ledvic bolnikov, za katere bi sicer težje našli ustrezno skladen organ.

Tabela 2: Število transplantacij marec in april 2020: skupaj 21

	Ledvica	Srce	Jetra	Pljuča	Skupaj
1. - 31. marec 2020	2	2	3	1	8
1. - 30. april 2020	9		2	2	13

Vir podatkov: Slovenija-transplant

PRIPOROČAMO: več o mehanizmih covid-19, protokolih, testiranjih, zdravljenju.

→Prostodostopna knjižnica - The transplant library and COVID-19: <http://createsend.com/t/t-B45A05DFDC9857142540EF23F30FEDED>.

→Eurotransplant foundation: <https://www.eurotransplant.org/>.

Spletne seminarje (webinarje) organizirajo sledeča združenja:

→European society for organ transplantation: <https://www.esot.org/>.

→European directorate for the quality of medicine: <https://www.edqm.eu/en/transplantation-events-training-resources>.

→DTI - Transplant Procurement Management: <https://tpm-dti.com/>.

Najave spletnih seminarjev in uporabne vire redno objavljamo tudi na Twitter profilu @SloTransplant.
